

Armin Mikos von Rohrscheidt

Współczesne przewodnictwo miejskie

Metodyka i organizacja interpretacji dziedzictwa

PODRĘCZNIK
WYDANIE II

KULTOUR.PL

Armin Mikos von Rohrscheidt

Współczesne przewodnictwo miejskie

Metodyka i organizacja interpretacji dziedzictwa

Podręcznik

Wydanie II

**KulTour.pl
Poznań 2017**

Korekta: Piotr Stachowski, Przemysław Buryan

Wykonanie grafik: Oleksiy Artyshuk

Recenzja wydawnicza: prof. UE dr hab. Zygmunt Kruczek

© Copyright by: Armin Mikos v. Rohrscheidt, Poznań 2017

ISBN: 978-83-930211-6-1

Format: Wersja elektroniczna (PDF)

Wydawca: Wydawnictwo KulTour.pl

ul. Stanisława Wyspiańskiego 16/1, 60-750 Poznań, tel./fax: +48 61 879 50 62
www.kultour.pl, e-mail: biuro@kultour.pl

„Nie ma i nie było w polskiej a i zapewne w europejskiej literaturze tak profesjonalnie napisanego podręcznika, ujmującego całość problematyki współczesnego prze przewodnictwa miejskiego. Jest to dzieło nowatorskie, wypełniające lukę w opracowaniach metodycznych. Podkreślić należy zarówno wysoką wartość części teoretycznych prezentujących dziedzictwo kulturowe i jego interpretację, jak i walor praktyczny podany w postaci warsztatów. Autor z ogromną wprawą, świadczącą o znakomitej znajomości tematyki, opisuje formy i metody współczesnego przewodnictwa, ilustrując je różnego rodzaju przypadkami i dyskursami. Podręcznik ten powinien być obowiązkową lekturą dla kandydatów na przewodników miejskich i po szlakach tematycznych, będzie cennym poradnikiem dla wykładowców na kursach przewodnickich. Mam nadzieję, że sięgną do niego również przewodnicy dbający o doskonalenie własnego warsztatu metodycznego i podniesienie jakości swoich usług.”

z recenzji dr. hab. Zygmunta Kruczka,
prof. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach

O AUTORZE

Amin Mikos von Rohrscheidt - urodzony w 1966 roku, studiował w Niemczech, Szwajcarii i w Polsce. Doktor habilitowany nauk humanistycznych (zarządzanie w kulturze), profesor GSW Milenium w Gnieźnie w zakresie zarządzania i turystyki. Doktor filozofii, doktor teologii, doktor kulturoznawstwa, ponadto absolwent studiów historycznych oraz językowych. Organizator i wykładowca specjalności turystyka kulturowa, konsultant europejskich projektów turystyczno-kulturowych, autor pierwszych polskich monografii naukowych poświęconych turystyce kulturowej oraz szlakom kulturowym, pięciu innych książek i ponad 80 artykułów naukowych w tej dziedzinie. W roku 2008 założyciel i odtąd redaktor naczelny naukowego czasopisma „Turystyka Kulturowa”. Od 28 lat czynny przewodnik miejski oraz pilot wycieczek. Egzaminator wojewódzki pilotów wycieczek, od 2004 roku organizator i wykładowca szkoleń przewodników miejskich. Założyciel (2004) i współwłaściciel Biura Podróży KuiTour.pl specjalizującego się w turystyce kulturowej i w usługach przewodnictwa miejskiego. Jeden z nielicznych w Polsce badaczy tematyki przewodnictwa turystycznego, teoretyk jego metodyki i organizacji.

Spis treści

WPROWADZENIE.....	9
CZĘŚĆ I. Dziedzictwo, interpretacja i współczesne przewodnictwo.....	17
WSTĘP.....	18
1. CZYM JEST DZIEDZICTWO?.....	19
1.1. Znaczenie terminu „dziedzictwo”	19
1.2. Przykłady wykorzystania dziedzictwa w życiu społecznym.....	24
1.3. Turystyka kulturowa w promocji dziedzictwa i budowaniu kapitału kulturowego	25
1.4. Problemy z dziedzictwem.....	26
2. O INTERPRETACJI DZIEDZICTWA JAKO ISTOCIE PRZEWODNICTWA	31
2.1. Co to jest interpretacja dziedzictwa?.....	31
2.2. Klasyczne zasady interpretacji dziedzictwa	33
2.3. Korzyści płynące z interpretacji dziedzictwa	39
2.4. Problem narracji alternatywnych w interpretacji.....	41
2.5. Interaktywność w interpretacji	44
3. KLIENT NASZ PAN, CZYLI NOWA TURYSTYKA I NOWI TURYSŃCI.....	47
3.1. Ogólne trendy w turystyce międzynarodowej i krajowej	47
3.2. Profil nowych turystów miejskich	49
3.3. Czego konkretnie chcą nowi turyści od przewodnika?.....	54
4. PROFIL ZAWODOWY WSPÓŁCZESNEGO PRZEWODNIKA	66
4.1. Kim jest przewodnik?	66
4.2. Cechy dobrego przewodnika.....	68
4.3. Podstawowe funkcje współczesnego przewodnika	79
5. PODSTAWOWE REGUŁY PRACY PRZEWODNIKA JAKO INTERPRETATORA.....	90
6. O PRZYGOTOWANIU DO ROLI INTERPRETATORA CZYLI STARA I NOWA METODYKA PRZEWODNICTWA.....	110
6.1. Nieco historii.....	110
6.2. Jaka metodyka dla interpretacji i usługi?.....	111
6.3. Metodyka po deregulacji – program szkolenia przewodników	113
6.4. Formy nauczania metodyki przewodnictwa na szkoleniu przewodników miejskich	117
6.5. Dodatek: Psychologia grupy wycieczkowej a postawy przewodnika.....	122

CZĘŚĆ II. Formy przewodnictwa w przestrzeni miejskiej	125
WSTĘP.....	126
7. KLASYCZNE FORMY PRZEWODNICTWA MIEJSKIEGO.....	127
7.1. Miejski spacer historyczny (guided city walk/walking tour; historische Stadtführung).....	127
7.2. Miejski spacer tematyczny (Special Tour, Thematische Stadtführung).....	134
7.3. Objazd miasta z przewodnikiem (City Tour, Stadtrundfahrt).....	146
7.4. Kombinowane zwiedzanie miasta (objazd - spacer – zwiedzanie obiektów) (City Tour-and-walk, Sightseeing, Stadtbesichtigung)	154
8. NOWSZE I ALTERNATYWNE FORMY PRZEWODNICTWA	166
8.1. Zwiedzanie fabularyzowane (Adventure City Tour, Erlebnisführung)	166
8.2. Orowadzanie stylizowane (w tym w stroju historycznym)	178
8.3. Zwiedzanie aktywne	188
9. MIESZANE FORMY PRZEWODNICTWA I USŁUG W ZWIEDZANIU MIAST	197
9.1. Przewodnik-kierowca (driving guide; driver guide).....	198
9.2. Przewodnik-konsultant zakupów (Guide & shopping adviser)	205
9.3. Przewodnik-prelegent (Guide–Lecturer, Vertiefte Stadtführung).....	213
10. SZCZEGÓLNE ODMIANY ZWIEDZANIA.....	224
10.1. Orowadzanie po trasie miejskiej	224
10.2. Zwiedzania wielozmysłowe (zwiedzania multisensoryczne, multisensorial tours, multisensorische Führungen).....	234
10.3. Zwiedzanie kreatywne	240
10.4. Orowadzania „z perspektywy” i zwiedzanie z narracją alternatywną	247
11. INTERPRETACJA DLA GRUP NIETYPOWYCH	260
11.1. Zwiedzanie z osobami niepełnosprawnymi	260
11.2. Zwiedzanie z dziećmi	270
CZĘŚĆ III. Przewodnictwo w różnych miejscach, obiektach i kontekstach.....	280
WSTĘP	281
12. OBIEKTY JAKO CELE ODRĘBNEGO ZWIEDZANIA – ZASADY OGÓLNE (On-site-guiding, Führung an Orten)	282
13. OPROWADZANIE PO EKSPOZYCJACH MUZEALNYCH I INNYCH WYSTAWACH....	295
13.1. Zwiedzanie holistyczne.....	298
13.2. Zwiedzanie selektywne	300
13. 3. Zwiedzanie autonomiczne.....	302
13.4. Zwiedzanie zadaniowe.....	304
13.5. Fabularyzowane zwiedzanie muzeów i wystaw	305
13.6. Przypadek szczególny: wystawy posiadające własny program interpretacyjny.....	307

14. ZWIEDZANIE OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	313
14.1. Obiekty sakralne	313
14.2. Inne obiekty zabytkowej architektury.....	324
14.3. Zwiedzanie zabytkowych obiektów infrastrukturalnych i technicznych.....	329
15. ZWIEDZANIE I INTERPRETACJA PRZESTRZENI PUBLICZNIE DOSTĘPNYCH	333
15.1. Jak przygotowywać program interpretacji dla obszarów	333
15.2. Zwiedzanie cmentarzy	338
15.3. Interpretacja terenów ekspozycyjnych	343
15.4. Ogrody zoologiczne i botaniczne	348
15.5. Inne miejskie obszary przyrodnicze	356
15.6. Wielkoprzestrzenne tereny (po)militarne	361
15.7. Przewodnictwo w „żywych obszarach”.....	365
15.8. Przewodnik miejski w ramach interpretacji szlaku kulturowego	368
16. OBIEKTY WSPÓŁCZESNE UDOSTĘPNIONE DO ZWIEDZANIA.....	374
16.1. Wielkie współczesne obiekty handlowe.....	376
16.2. Współczesne obiekty infrastrukturalne.....	378
16.3. Tradycyjne i współczesne warsztaty.....	382
16.4. Współczesne zakłady przemysłowe.....	384
16.5. Współczesne centra edukacyjne.....	388
DODATEK. UDZIAŁ PRZEWODNIKA W INNYCH FORMACH TURYSTYCZNEGO	
ZWIEDZANIA MIAST	393
Gra miejska	393
Questing miejski	397
Geocaching w miastach	400
CZĘŚĆ IV. Warsztat pracy przewodnika.....	404
WPROWADZENIE.....	405
17. PODSTAWOWE SŁOWNE FORMY PRZEKAZU W PRACY PRZEWODNIKA.....	407
17.1. Komentarz rozwinięty - I filar przekazu ustnego	408
17.2. Opowieść jako odrębny moduł w ramach interpretacji - II filar przekazu ustnego.....	413
17.3. Inne rodzaje komentarzy merytorycznych	424
17.3.1. Komentarz zredukowany	424
17.3.2. Komentarz zależny (wprowadzający, towarzyszący, podsumowujący).....	426
17.3.3. Prezentacja kontynuowana	429
17.3.4. Komentarz nieplanowany czyli „zapełniacz”	432

17.4. Słowne formy urozmaicające i obrazujące	435
17.4.1. Anegdota	435
17.4.2. Dowcip	437
17.4.3. Porównania	439
17.4.4. Liczby, daty i wielkości	441
17.4.5. Cytaty literackie	443
17.5. Formy wprowadzające interpretację subiektywną	446
17.5.1. Opowiadanie z perspektywy	446
17.5.2. Narracja alternatywna jako forma przekazu w zwiedzaniu	451
17.6. Rejestr językowy i jego różnicowanie	453
18. UZUPEŁNIAJĄCE I ANIMACYJNE FORMY INTERPRETACJI	459
Wstęp	459
18.1. Ilustracje statyczne	459
18.2. Obrazy dynamiczne, w tym multimedialne	462
18.3. Nagrania i odgłosy	464
18.4. Elementy muzyczne	467
18.5. Elementy ruchu	469
18.6. Pytania i ich zadawanie	473
18.7. Zadaniowanie grupy	478
18.8. Warsztat tematyczny	483
19. INDYWIDUALNY WARSZTAT PRACY PRZEWODNIKA, NARZĘDZIA I URZĄDZENIA WSPOMAGAJĄCE PRZEKAZ	488
Wstęp	488
19.1. O warsztacie pracy przewodnika ogólnie	488
19.2. Niematerialne (konstrukcyjne) narzędzia interpretacji	498
19.2.1. Sylabus miejsca - narzędzie budowy komentarza rozwiniętego	498
19.2.2. Mapa legend i anegdot jako narzędzie przewodnika	511
19.2.3. Mapa pomników i tablic jako narzędzie przewodnika	512
19.2.4. Mapa parkingów dla autokarów	512
19.2.5. Trasa tematyczna jako narzędzie przewodnika	513
19.2.6. Kwestionariusz zadaniowy jako narzędzie interpretacji	514
19.3. Narzędzia materialne (techniczne) - wybór	518
19.3.1. Sprzęt nagłaśniający i jego stosowanie	518
19.3.2. „Tour Guide System” - zestawy przekazu bezprzewodowego	519
19.3.3. Aplikacje augmented reality (rozszerzonej rzeczywistości)	520
19.3.4. Systemy audioguide (audio-guide-system)	522
19.3.5. Fotokod w funkcji prezentacji dziedzictwa i informacji turystycznej	523
19.3.6. Stałe urządzenia interpretacyjne w obiektach zamkniętych	527
19.3.7. Urządzenia interpretacyjne w miejscach otwartych	528

20. PRZYGOTOWANIE PRZEWODNIKA DO OBSŁUGI ZWIEDZAJĄCYCH.....	533
Wstęp.....	533
20.1. Podstawowe warunki atrakcyjnej i skutecznej usługi.....	533
20.2. Przygotowanie dalsze - koncepcyjne	535
20.3. Przygotowanie bliższe - szczegółowe	545
21. REALIZACJA USŁUGI.....	559
Wstęp.....	559
21.1. Początek zwiedzania	559
21.2. Przebieg zwiedzania.....	563
21.3. Interakcja podczas zwiedzania.....	573
21.4. Współpraca z kierowcą.....	579
21.5. Zakończenie wycieczki.....	582
21.6. Działania towarzyszące realizacji programu.....	585
22. ADRESACI PRZEKAZU, SYTUACJE TOWARZYSZĄCE ZWIEDZANIU, PARTNERZY, WSPÓŁPRACA	591
Wstęp.....	591
22.1. Specyfika pracy z najczęstszymi typami klientów	592
22.2. Typowe pytania turystów miejskich	603
22.3. Ostrzeżenia dla przewodnika	608
22.4. Sytuacje trudne	609
22.5. Sytuacje awaryjne	616
22.6. Przewodnik i inni czyli partnerzy w realizacji usług	619
22.7. Razem lepiej i skuteczniej czyli o współpracy przewodników	623
ZAŁĄCZNIK - PROPOZYCJA GODZINOWEGO ROZKŁADU MATERIAŁU PROGRAMU METODYKI W SZKOLENIU PRZEWODNIKÓW	629
BIBLIOGRAFIA.....	634